

Interneto žiniasklaidos asociacija (IŽA) kreipėsi į Seimo Pirmininkę Viktoriją Čmilytę-Nielsen, Ministrę Pirmininkę Ingridą Šimonytę, Seimo Ekonomikos ir Kultūros komitetus, Seimo frakcijas, Ekonomikos ir inovacijų bei Kultūros ministerijas prašydama stabdyti skubos tvarka šį antradienį Seimui pateiktas svarstyti ir priimti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (EIMIN) parengtas pataisas, kuriomis siekiama nustatyti prievolę šalies žiniasklaidos priemonėms, tarp jų - ir naujienų portalams, šalinti neleistino turinio komentarus iš pasaulinių socialinių tinklų, o tai padarius pranešti jų autoriams, kuriems suteikiama teisė iškart kreiptis į teismą, nes nenumatytas ikiteisminio ginčo nagrinėjimas. Be to, projekte nenumatyta, kad tai turėtų daryti ir politikai, valstybės institucijos, ministerijos, nuomonės formuotojai, o išimtinai skubos tvarka norima tokią pareigą užkrauti Lietuvos redakcijoms.

Žiniasklaidos bendruomenė labai kritiškai vertina šį EIMIN Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo projektą, nes jis silpnina šalies žiniasklaidą, verčiant ją tarnauti pasaulinėms korporacijoms, valdančioms socialinių tinklų platformas, ir savo kaštais atlikti tai, ką turi daryti socialinių tinklų valdytojai. Šį projektą planuojama priimti ypatingos skubos tvarka - Seimui jis pateiktas šį antradienį, o šiandien svarstomas Ekonomikos komitete, antradienį - Seimo plenariniame posėdyje, o ketvirtadienį numatytas jo priėmimas.

Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) pirmininko Dainiaus Radzevičiaus teigimu, profesionali Lietuvos žiniasklaida ir žurnalistai šiandien investuoja milijonus eurų ir daugybę valandų kruopštaus darbo tikrindami naujienas ir kurdami unikalų turinį. Dažniausiai jis nemokamai atiduodamas visuomenei ir sklinda socialiniuose tinkluose leisdamasis uždirbti socialiniams tinklams milijardus iš reklamos ar renkant pinigus iš vartotojų.

„Iki šiandien vis dar nėra jokio valdžios sukurto mechanizmo, kaip grąžinti bent dalį tų

pinigų reakcijoms. Tačiau Lietuvos valdžia jau užsimojo dar ir užkrauti redakcijoms pareigą tarnauti socialinius tinklus valdančioms korporacijoms. Protekcionizmas yra akivaizdus. Jei Lietuvos žurnalistai ir redaktoriai privalės neatlygintinai prižiūrėti bei šalinti netinkamą turinį socialiniuose tinkluose platinančius asmenis bei savo sąnaudomis dirbti užsienio verslo korporacijoms, toks kuriamas reguliavimas ir praktika primena lažą ar baudžią ir nėra suderinamas su jokia logika. Socialinių tinklų korporacijos turi atsakyti už savo platformose esantį turinį taip pat, kaip ir už savo turinį atsako redakcijos savo žiniasklaidos priemonėse“, – sako D. Radzevičius.

Lina Businskaitė. Audriaus Ufarto foto

IŽA pirmininkės Linos Bušinskaitės teigimu, Lietuvos socialinių tinklų naudotojai, tarp jų ir žiniasklaidos priemonės, neturi tokių išteklių ir finansinių resursų kaip pasaulinės kompanijos, valdančios socialinių tinklų paskyras visame pasaulyje, tad negali priimti papildomų pareigų ir negali būti verčiami perimti pasaulinių socialinių tinklų funkcijų, nes socialinių tinklų valdytojai patys šalina neleistinus komentarus, kadangi, kaip patys skelbia, rūpinasi švaria aplinka.

„Be to, skubos tvarka Seime planuojamame priimti projekte numatyta dar daugiau pareigų žiniasklaidos priemonėms, tarp jų – ir naujienų portalams. Pavyzdžiui, apie pašalintus neleistino turinio komentarus informuoti jų autorių, o šis iškart gali kreiptis į teismą, jei jam nepatiktų toks sprendimas, nes nenumatyta ikiteisminių ginčų nagrinėjimo tvarka, nors tai

yra įprasta ir skatinama praktika teisės sistemoje. Tokie reikalavimai nepriklausomai ir savarankiškai žiniasklaidai yra ne tik pertekliniai, neracionalūs, bet ir ribojantys žodžio laisvę, iškreipiantys konkurencinę aplinką, silpninantys Lietuvos žiniasklaidą ir stiprinantys pasaulines kompanijas, kurios valdo socialinius tinklus. Galiausiai politikai turėtų suprasti, kad redakcijas kuria turinį, o ne užsiima komentarų šalinimu iš socialinių tinklų“, – sako L. Bušinskaitė.

Pasak jos, takoskyra tarp Lietuvos žiniasklaidos ir pasaulinių socialinių tinklų nuolat didėja, nes Lietuvoje nėra reguliuojama pasaulinių kompanijų veikla taip, kaip reguliuojama tradicinė žiniasklaida.

„Valstybės politika turėtų būti nuosekli, objektyvi ir išiklausanti. Pavyzdžiui, Seimo Kultūros komitete yra nuspręsta, kad rengiamas kreipimasis į Europos Komisiją ir Europos Parlamento narius dėl vis sparčiau socialiniuose tinkluose plintančių portalų klonų, kuriais siekiama išvilioti pinigus iš gyventojų, pasitelkus, pavyzdžiui, Facebook reklamą, siekiant dar labiau didinti šimtą tūkstantines klonų auditorijas, kurios kelia grėsmę ir šalies nacionaliniam saugumui. Taip pat šiuo metu Seime vyksta diskusijos dėl kito teisės akto, kuriame irgi siūloma įtvirtinti pareigą žiniasklaidai šalinti neleistinus komentarus iš socialinių tinklų, tačiau šiuo atveju vyksta diskusijos, kaip rasti racionalius sprendimus ir nepakenkti šalies žiniasklaidai. Tad kyla klausimas, kur dingio nuoseklumas, kodėl neįsiklausoma į žiniasklaidos bendruomenės nuomonę ir teikiamus siūlymus, kodėl tenkinami pasaulinių kompanijų norai, kodėl ginami ne Lietuvos, o užsienio kompanijų interesai. Ar dėl to, kad Lietuvos žiniasklaida greičiau pasiekama, o pasauliniai tinklai – ne?“, – sako L. Bušinskaitė.

Be to, skaitytojai gali talpinti savo komentarus ne tik žiniasklaidos priemonių paskyrose socialiniuose tinkluose, pavyzdžiui, Facebook, LinkedIn, Instagram ir kitose platformose po paskelbta informacija, bet ir po žmonių pasidalintomis nuorodomis su žiniasklaidos naujienomis. Maža to, neleistini komentarai žiniasklaidos priemonių paskyrose socialiniuose tinkluose gali būti parašyti net ne skaitytojų kaip reakcija į skelbiamą turimą, o specialių virusinių kampanijų turinys, „botai“ ar kitokio tipo virusinės rinkodaros įrankiai, paleisti pritaikius specialias sklaidos priemones, kurias sudėtinga valdyti, sekti ir kontroliuoti, ypač šalinti ir kurių sklaidai interneto piktavaliai skiria didžiulius resursus.

Svarbu suprasti ir tai, kad žiniasklaidos priemonių paskyrų valdytojai nėra paslaugų teikėjai, todėl jiems nurodymai negali būti duodami. Pvz., nuomonės formuotojai po savo įrašais sulaukia šimtais ir tūkstančiais komentarų, tačiau jiems jokia atsakomybė už skaitytojų komentarus nėra taikoma. Kitas pavyzdys būtų politikai, kurie aktyviai naudojami socialiniais tinklais ir jų veikla taip pat domina socialinio tinklo naudotojus, kurie rašo komentarus po

politikų postais. Ar galima išsivaizduoti, kad politikas bus pripažintas paslaugos teikėju ir įpareigotas panaikinti prieigą prie komentarų po savo įrašais? Vertinimas nepasikeis, jei paskyrą socialiniame tinkle valdo valstybės institucija ar įmonė, įstaiga ar organizacija. Todėl, kad jos tik naudojasi socialinio tinklo paslaugomis, o ne jas teikia.

Taigi ir visuomenės informavimo priemonės, turinčios paskyras socialiniuose tinkluose, yra socialinio tinklo paslaugos gavėjai, o ne teikėjai. Būtent todėl už komentarų socialiniame tinkle šalinimą turi būti atsakingas socialinio tinklo paslaugos teikėjas – socialiniai tinklai.

Kitaip tariant, jei nebus iš minėto EIMIN parengto įstatymo projekto pašalintos prievolės žiniasklaidai šalinti komentarus iš socialinių tinklų, pranešti apie ištrintus komentarus jų autoriams, kurie galės iškart kreiptis į teismą, bus pažeidžiamas lygybės prieš įstatymą principas.

Būtent todėl prašoma Seimo stabdyti minėtų pataisų priėmimą skubos tvarka arba priimti jas, pašalinus minėtas nuostatas, kurios silpnina Lietuvos žiniasklaidą, riboja žodžio laisvę ir stiprina pasaulinių kompanijų veiklą Lietuvoje.

